

2016 сыл сэттиньитигэр Россия юристарын холбохун Саха сиригээҥи салаатын иһинэн, Нам улуухугар юристар холбохуктара тэриллибитэ. Онон государство, муниципалитет уонна гражданская общество биһиргэ үлэлээһиннэрин сайыннарга кыахтар үөскээтилэр. Холбохуу идэтибит юрист, өр сылларга бу уустук, эппиэтинэстээх эйгээ үлэлээбит улахан уопуттаах, Нам улуухун баһылыгын солбуйааччыта Н.Н. Степанов салайар. Николай Николаевичка ааспыт 2017 сыл түмүгүнэн, “Республика бастын юриһа” аат ингэриллибитэ. Кини БРИКС дойдулар икки ардыларынааҕы төрдүс юридическэй форум кыттыылааҕа. Бүгүн Н.Н. Степанов биһиги хаһыаппытыгар улуус юристарын холбохун үлэтин, сүүрүн сыалын-соругун туһунан кэпсир.

- Николай Николаевич, ааҕааччыларбытыгар Нам улуухун юристарын холбохуга хайдах, туох сыаллаах тэриллибитин кэпсээ эрэ.

- 2016 сыллаахха Нам улуухун юристарын туһунан кинигэ оноруута саҕаламмыта. Араас эйгэттэн юристар түмсөн, кинигэбитин 7 салааҕа арааран үлэлээн саҕалаабыппыт. Ол түмүгэр дьонуннаах кинигэ бэчээттэммитэ. Редакционной коллегияҕа үлэлээбит юристарга, биһиэхэ, табаарыстыгы сыһыан олохтон, дьоммутугар-сэргэбитигэр

гын, 29 араас ис хоһоонноох сайабылыанналары, ирдэбиллэри толордубут.

- Туох түмүктээххитий?

- 9 исковой сайабылыаннабыт толорулунна, мантан икки дьыала физическэй сирэй туһатыгар 127 тыһ. 890 солк. суумаҕа ирдэниллэн төлөннө. Ово иитэ ылыыга икки дьыаланы быһаардыбыт, олорор дьэ уонна уһаайба нэһилиэстибэ бэрээдэгинэн бэрриллэр быраабын дакаастаатыбыт, 3 административнай дьыала үгсүүтэ уонна хадатаайыстыбата аһарыгар

барытын босхо оноробут. Тоҕо диэтэр, социальная эппиэтинэс быһыытынан ылыннан, көмөлөһөр эбээһинэстээхпит дии саныбын. Бэйэбит кэммитигэр судаарыстыба биһиэхэ юридическэй үөрэх биэрэн, идэ-битинэн үлэлээн уопуттанныбыт. Ол уопуһу тутуна дьонго көмөлөһөбүт.

- Үлэбит хайысхатын сүүрүн туохха туһуланарый?

- “Правовое воспитание граждан”. Ол эбэтэр оҕо төрөөтө да, бырааптана түһэр. Төрөөбүтүн туһунан сибидиэтилистибэ ыллада, судаарыстыбаны кытта юридическэй сыһыанна киһирэр. Бу быраап сыаннастарыгар иитиини оскуолаларга бэсидэ, лекция ааҕан, кылаас чаастарын ыһтан, үөрэнээччилэри кытта көрсүһэн тарҕатабыт. Бырааптарын тэнгэ, эбээһинэстэрин туһунан кэпсибит. Быраап содуллаах буолуон сөбүн быһаарабыт. Тоҕо диэтэр, эбээһинэс уонна содул туһунан оҕо сиилини быһаарбаттар, өйдөтө сатаабаттар дии саныбын. Ол түмүгэр, саастарын ситэ илик оҕолор ортолоругар буруйу оноруу аччаабат. Ол иһин бири-

НИКОЛАЙ СТЕПАНОВ: “ЮРИСТ – ЧИЭҤИНЭЙ, БЭРЭЭДЭКТЭЭХ БУОЛУОХТААХ”

эмэлээх буоллубут да, оскуолаларга сылдыа сатыыбыт. Маны тэнгэ патриотическай иитиигэ болҕомтобутун уурабыт. Патриот киһи сокуону кэһиэ суохтаах дии саныбыт. Аҕа дойдуну көмүскээччилэр күннэрин чэрчитинэн, строевой хаамылары тэрийдибит. Н.М. Рыкунов аатынан киһи библиотека иһинэн үлэлиир быраап иһитинэриитин киһини, Намнааҕы “Быраапка көмө” автономнай коммерческайа суох тэрилтэни кытта ыкса сибээстэһибит.

- Эһиги көрүүгүтүгэр сууттар, прокуратура, следственной комитет нэһилиэнньэҕэ төһө аһаастарый?

көмөлөһөр, билибитин-көрүүбүтүн тарҕатар, уопуһу тутуна атастаһар санаа үөскээбитэ. Хас биһирдэ юрист сылга биһирдэ, биһирдэ кыһиэхэ көмөлөстөбүн да олус улахан хардыы буолуо этэ дии санаабыппыт. Итиэннэ Россия юристарын холбохун Саха сиригээҥи салаатыгар олохтоох салаа тэрийиэхпит этэ дии эһиһилээх киһирбиһит, өйөммүтэ. Онон 2016 сыл сэттиньитигэр тэрриллэн, үлэбитин саҕалаабыппыт. Ааспыт 2017 сыл устата былаан ылыннан, улуус дьаһалтата өйөөн, туспа анаабыт хоһугар, нэдиэлэҕэ иккитэ дьону кытта көрүстүбүт. Бастаан дьон сылдыыта аҕыйах этэ. Онуоха нэһилиэк баһылыктарыгар сүбэ бэрээдэгинэн этэн, нэһилиэнньэ кэлиитэ сыһыа элбээн барбыта. Онон оптуоруньукка уонна чэппиэргэ сарсарыта 10-тан12 чааска диэри көрсүһүүнү адвокат, күүстээх общественник Т.М. Сабарайкина ыһтар. Барахан боппуруостары бары куолаан, көмөлөөн быһаарабыт.

- Төһө элбэх көмөнү, өгөнү онордугут?

- Ааспыт сылга барыта 104 юридическэй өгөнү онордубут. Ол иһигэр 34 консультация биһирдибит, 8 суругунан сүбэ онордубут, 55 правовой ис хоһоонноох сайабылыанна, үгсүү, хадатаайыстыба толордубут. 5 киһи интэриһин суукка көмүскээтибит, 2 киһиэхэ практическай көмө онордубут. 18 исковой сайабылыанна, дуоһунастаах сирэйгэ уонна судаарыстыбаннай уорганна үгсүүлэри, 3 административнай дьыалаҕа хадатаайыстыбаны, үгсүүнү, 3 дуоҕабар бырайыа-

көмөлөстүбүт. Суут уураабын көтүтүрдүбүт, суут дьыаланы көрүүтүгэр сыһаларын халтыларын булан дакаастаатыбыт. Онон дьон быраабын күүстээхтик көмүскээтибит. Бастаан саатар биһирдэ киһиэхэ көмөлөспүт киһи дьон санаабыт эбит буоллахпытна, сыл устата 12 юрист 104 дьыаланы көрөн көмүскээтибит, онон холбохуктат көдүүстээгин көрдөрдө. Эһии юристар киһирэхпит этэ дьон этиилээхтэр, кэккэбит ханьыр чинчилээх, инникилээхпит дьон сыаналыбын. Биһиэхэ кыттыһыан баҕалаах юрист үөрэхтээх уонна саамай кылаабынайа дьонго көмөлөһөр баҕалаах буоллабын – баһаалыста. Биһиги кинини үөрүүнэн кэккэ-битигэр ылабыт.

- Бу өгөбүт төлөбүрдээх дуо?

- Бу – көмө. Биһиги өгөбүтүн

һун сайтыгар информацияларын таһаара олоһолор. Былырын следственной комитет саҕа сайлааччыта кэлээт даҕаны, биһиги этибитин быһа гыммакка, оскуола оҕолоругар кылаас чааһыгар кыттыбыта.

- Дойду биһир аатырбыт юриһа “Дьону таптаабат юрист, юрист буолбатах” дьин эппиттээх. Бу этиигэ хайдах сыһыаннаһабын?

- Мөккүөрдээх этии. Юрист идэтэ араас хайысхалаах. Ол курдук, дьону кытта алтыспакка, кумааһынан эрэ эмиз үлэлиэхтэрин сөп. Аны корпоративнай юристар дьин бааллар, бу дьон үлэлэрин ис хоһоону уратылаах. Юриска маннайгы миэстэҕэ, докумуон турар дии саныбын.

- Дьэ, оччотугар юрист ханнык тус хаачыстыбалары баһылыахтааһый?

- Юрист сыһыа суохтаах. Кини сокуон хараһынан үлэлиир буолан, сокуону эндэппэккэ билиэхтээх. Ол эбэтэр, сокуону сөптөөхтүк, чуолкайдык тутта үөрэниэхтээх. Биллэн турар, сокуону барытын билбэккин, сүүһүнэн ыстатыйа буоллаҕа... Ол гынан баран, кини сүннүүнэн сирдэтэн сөптөөх хайысханы тутуан үлэлиэхтээх. Докумуону, кумааһыны толороругар сыһыа суохтаах. Бу докумуонтан бүтүн киһи дьылҕата тутулукутаах буолар. “Семь раз отмерь, один раз отрезь” дьин нуучча өһүн ис хоһоону, юристарга эмиз сыһыаннаах. Маны тэнгэ үлэ-

лиир баҕалаах уонна дьаныардаах буолуон наада. Билигин, омунаахтаах, хас биһирдэ дьэ кэргэнгэ “дипломнаах” юрист баар. Ол гынан баран, юридическэй үөрэҕи ылан баран сыстан үлэлээбэттэрэ баар суол.

- Эдэр, саҕа саҕалаан эрэр юристарга тугу сүбэлигин?

- Юрист – улахан эппиэтинэстээх, уустук идэ. Эдэрдэр, саҕа саҕалааччылар бэйэлэрин оннуларын булалларыгар баҕарабын. Кинилэр эйгэлэрин таба таллаһтарына, юрист быһыытынан арыллыахтара. Ким эрэ МВД-га, прокуратураҕа, суукка үлэлиэхтэрэ. Ким эрэ хаһаайыстыбаннай субъектарга юристыаҕа. Ол гынан баран, мана барытыгар биһир хаачыстыба ирдэнэр – чизһинэй буолуу. Итиэннэ эппиэтинэстээх, бэрээдэктээх, идэтин, дьыалатын толору билэр киһи буолуохтаах.

- Инники былааннарый?

- Биһир сыл иһигэр сүүстэн тахса дьыаланы көрүү, хайдах курдук дьон юрист өгөтүгэр наадыларын көрдөрдө. Билигин кэмгэ, олох бары эйгэтигэр, юрист көмөтө суох туох да быһаарылыбат буолбутун өссө төгүл дакаастаата дии саныбыт. Онон биһиги төһө кыайарбытынан, бириэмэбитин аттаран салгыны дьонго көмөлөһөр санаалаахпыт. Бу сылга нэһиликтэргэ баран дьону көрсөр былааннаахпыт.

- Николай Николаевич, кэпсээниг иһин махтанабыт!

Л. НОГОВИЦЫНА